

Vergaderjaar 2021–2022

35 925 IV

**Vaststelling van de begrotingsstaten van
Koninkrijksrelaties (IV) en het BES-fonds (H)
voor het jaar 2022**

D

**BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN
WERKGELEGENHEID**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 23 november 2021

Hierbij stuur ik u een afschrift van de brief aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal over de voortgang van het programma BES(t) 4 kids: goede en betaalbare kinderopvang in Caribisch Nederland.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A.D. Wiersma

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID EN VAN DE MINISTER VOOR HET BASIS- EN VOORTGEZET ONDERWIJS EN MEDIA

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 18 november 2021

Kinderopvang levert een positieve bijdrage aan de ontwikkeling van kinderen en voorkomt daardoor achterstanden. Het stimuleert de cognitieve en sociale vaardigheden, kinderen leren met elkaar te spelen en leren ook van elkaar. Daarom zijn Bonaire, St. Eustatius en Saba samen met het Rijk in 2018 het programma BES(t) 4 kids gestart. Dat programma heeft tot doel de kwaliteit van de kinderopvang op de eilanden structureel te verbeteren en de kosten voor de opvang voor ouders te verlagen.

Wij hebben uw Kamer hierover eerder geïnformeerd. Ook bent u geïnformeerd over de hoofdlijnen en het tijdpad van het wetsvoorstel kinderopvang Caribisch Nederland¹. Verder is kinderopvang een vast onderdeel van de voortgangsrapportage ijkpunt sociaal minimum die jaarlijks voor het zomerreces aan de beide Kamers wordt aangeboden. In deze brief lichten wij de stand van zaken van het wetsvoorstel en het programma toe.

Het wetsvoorstel Kinderopvang Caribisch Nederland

Eerder hebben wij u over de hoofdlijnen van het stelsel geïnformeerd². Het betreft de inrichting van het vergunningstelsel en de voorwaarden die aan de veiligheid, gezondheid en kwaliteit van de kinderopvang worden gesteld, het inrichten van het toezicht en de financiering van de kinderopvang.

Binnen het programma BES(t) 4 kids werken de openbare lichamen en de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (OCW), Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) nauw samen om de verbeteringen in de kinderopvang te bewerkstelligen. Juist vanwege de specifieke omstandigheden op de eilanden is besloten om vanaf het begin samen aan het wetsvoorstel te werken en daarbij waar mogelijk ook de ouders en kinderopvangorganisaties te betrekken.

Dat is goed gelukt. Er zijn consultatierondes geweest met ouders en kinderopvangorganisaties waarin zij zijn geïnformeerd over het wetsvoorstel en waar hen de mogelijkheid is geboden om input te leveren op het wetsvoorstel. Dat heeft ertoe geleid dat het wetsvoorstel op een aantal punten is aangepast. Tegelijkertijd bracht de COVID-19 pandemie een aantal uitdagingen met zich mee. Zowel bij de eilanden als bij het Rijk is een deel van de capaciteit ingezet om de crisis te bestrijden. Het ontbreken van de mogelijkheden om elkaar fysiek te ontmoeten heeft een (negatief) effect gehad op de voortgang van het wetsvoorstel. Verder brengt het inrichten van een stelsel van kinderopvang, dat afwijkt van de situatie in Europees Nederland, extra aandachtspunten met zich mee die goed moeten worden uitgezocht. Deze combinatie van factoren heeft ertoe geleid dat het wetsvoorstel vertraging heeft opgelopen. Het wetsvoorstel zal daarom in 2022 aan uw Kamer worden aangeboden.

¹ Kamerstukken II, 2018/19 31 322, nr. 397 en Kamerstukken II 2019/20, nr 411.

² Kamerstukken II 2019/20, nr 411

Gevolgen vertraging

De vertraging heeft tot gevolg dat de beoogde inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel later wordt. Oorspronkelijk was 1 januari 2023 als ingangsdatum in beeld. Tijdens de uitwerking van het wetsvoorstel is ook gebleken dat het gewenst is om het wetsvoorstel – als het door beide Kamers is aangenomen – gefaseerd in werking te laten treden.

Beoogd wordt om de onderdelen in het wetsvoorstel die toezien op het verbeteren van de kwaliteit en toezicht als eerste, zo mogelijk in de loop van 2023, in werking te laten treden. Dit omdat het van belang is de toezichthouder in staat te stellen adequaat op te treden³. Het onderdeel ten aanzien van financiering van de kinderopvang zal later en niet eerder dan 1 januari 2024 in werking treden, omdat de beoogde uitvoeringsorganisatie voldoende tijd voor een zorgvuldige implementatie nodig heeft (6 maanden na aanvaarding van het wetsvoorstel) en ook de kinderopvangorganisaties voldoende tijd hebben om hun administratie op orde te hebben.

Het later inwerkingtreden van het wetsvoorstel heeft geen directe gevolgen voor de kinderopvangorganisaties op de eilanden. De Tijdelijke subsidieregeling Financiering Kinderopvang Caribisch Nederland blijft van kracht totdat de bekostiging van de kinderopvang wettelijk is verankerd. Met deze subsidieregeling worden in de aanloop naar die wettelijke regeling de kosten van de kinderopvang voor ouders verlaagd en ontvangen de kinderopvangorganisaties extra middelen om te investeren in de betere kwaliteit van de kinderopvang. Ook draagt de Tijdelijke subsidieregeling bij aan het gefaseerd terugdringen van kosten voor de kinderopvang in lijn met de afspraken die zijn gemaakt in het kader van het ijkpunt voor het sociaal minimum.

Stand van zaken programma BES(t) 4 kids

In het proces van verbetering van de kinderopvang is de afgelopen periode op de eilanden al veel gebeurd. Op elk eiland is een projectorganisatie ingericht en zijn allerlei activiteiten in gang gezet om de kinderopvangorganisaties te ondersteunen. Op diverse thema's van het programma zijn zichtbare verbeteringen bereikt. Deze lichten wij hieronder toe.

Vergunningstelsel

In het voorjaar 2020 is op elk eiland een nieuwe eilandelijke verordening vastgesteld. Vanaf dat moment moeten kinderopvangorganisaties in het bezit zijn van een exploitatievergunning om kinderen te mogen opvangen. Alle kinderopvangorganisaties zijn voorafgaand aan het verstrekken van de vergunning beoordeeld. Alleen in het geval de veiligheid en of gezondheid van het kind of personeel direct in het geding is, zou geen exploitatievergunning worden verstrekt. Op een enkele uitzondering na hebben alle op de eilanden opererende kinderopvangorganisaties een exploitatievergunning ontvangen. Sommige met aanvullende voorwaarden. Voor een aantal in de verordening opgenomen voorwaarden geldt dat daaraan nog niet volledig is voldaan. Zo voldoet het personeel in veel gevallen nog niet altijd aan de vereiste beroepskwalificaties en zijn er ten aanzien van de huisvesting nog de nodige knelpunten.

³ Op dit moment zijn in de eilandelijke verordening al eisen ten aanzien van de kwaliteit opgenomen, maar is het toezicht nog niet juridisch onderbouwd.

Verbeteringen in de kwaliteit van de kinderopvang: opleiding, training

In de verordening zijn de eisen met betrekking tot veiligheid, gezondheid en kwaliteit vastgelegd. De eisen zijn tot op zekere hoogte vergelijkbaar met die in Europees Nederland worden gesteld. Kinderopvangorganisaties worden op de eilanden ondersteund vanuit het programma BES(t) 4 kids en ontvangen gemeenschappelijke trainingen onder meer om te komen tot een gemeenschappelijke pedagogische visie. Er zijn, in samenwerking met de middelbare beroepsopleidingen op de eilanden, (bij)scholingsprogramma's gestart en er worden opleidingen ingericht voor jongeren die in de kinderopvang werkzaam willen zijn. De eerste groepen zijn in 2019 gestart. De ervaringen zijn positief: men leert van en met elkaar.

Samenwerking met organisaties in Europees Nederland: twinning

Kinderorganisaties op Saba en St. Eustatius werken in een twinning programma samen met kinderopvangorganisaties in Europees Nederland. Dat houdt in dat ervaringen worden uitgewisseld, medewerkers bij elkaar in de opvang komen kijken en management wordt ondersteund bij het inrichten van de organisatie. Het twinning programma is binnen het programma BES(t) 4 kids opgezet en wordt door de partners wederzijds als nuttig ervaren.

Betere arbeidsvoorwaarden

Een belangrijk aandachtspunt zijn de arbeidsvoorwaarden. In de gesprekken met de vertegenwoordigers van de kinderopvang op de eilanden wordt dit als een groot knelpunt aangeduid. De salariering van de meeste medewerkers in de kinderopvang op de eilanden is relatief laag. Om voldoende en goed opgeleide medewerkers in de opvang te krijgen en te houden zullen de arbeidsvoorwaarden moeten verbeteren. Het afgelopen jaar is een voorbereidend onderzoek afgerond en op basis daarvan zullen gesprekken met werkgevers en werknemers worden gestart om tot een structurele verbetering van salarissen en overige arbeidsvoorwaarden in de kinderopvang te komen. In 2020 en 2021 zijn er eerste stappen gezet. Het is de bedoeling om in 2022 de grotere stappen te zetten gericht op volwaardige arbeidsvoorwaarden in deze sector.

Pilots voor opvang van kinderen met extra zorg

In Caribisch Nederland wordt bij de inrichting van het stelsel uitgegaan van inclusieve kinderopvang. Dat betekent dat de kinderopvang ook kinderen opvangt die extra zorg of begeleiding nodig hebben, voor zover dat ook bedrijfsmatig mogelijk is. Het kan dan gaan om kinderen met een lichamelijke en/of geestelijke beperking of gedragsproblemen.

Op elk eiland is een pilot gestart met als doel meer inzicht te krijgen in de specifieke zorg die binnen de kinderopvang nodig is en de wijze waarop dat het beste kan worden georganiseerd. De pilots zouden aanvankelijk tot juli 2021 duren, maar zijn inmiddels met ten minste één jaar verlengd. De wijze waarop organisaties samenwerken in de ondersteuning van deze zorgkinderen en de kinderopvangorganisaties die hen opvangen, wordt uitgewerkt in een algemene maatregel van bestuur.

Primair onderwijs

Om een doorlopende ontwikkeling van het kind te waarborgen is het van belang dat kinderopvang en scholen van het primair onderwijs goed met elkaar samenwerken. Op de eilanden is een start gemaakt met het

opzetten van pedagogische netwerken waar scholen en kinderopvangorganisaties met elkaar spreken over de pedagogische visie en samenwerking. Ook zal gewerkt gaan worden aan een zogenaamde warme overdracht van kinderopvang naar school. Verder zal ook binnen de scholen in de groepen 1 en 2 een gecertificeerd pedagogische methode worden gehanteerd. Over de invoering daarvan is het overleg met de scholen gestart.

Toezicht

De Inspectie van het Onderwijs (hierna de inspectie) is verantwoordelijk voor het toezicht, maar werkt nauw samen met de lokale inspecteurs. Met de openbare lichamen worden afspraken gemaakt over de inrichting van de samenwerking.

Toen de COVID-situatie op de eilanden het toeliet heeft de inspectie haar eerste bezoeken afgelegd op Bonaire. In oktober 2021 heeft de inspectie het eerste deel van de bestandsopname (bij 25 kinderdagverblijven op Bonaire) afgerond. De eerste bevindingen deelt de inspectie met de departementen en de openbare lichamen. Het tweede deel van de bestandsopname vindt in maart 2022 plaats bij de buitenschoolse opvang en gastouders op Bonaire en alle kinderopvangorganisaties op St. Eustatius en Saba. De bevindingen worden in 2022 in een overkoepelend rapport opgenomen en gepubliceerd.

Huisvesting

Een van de gesignaleerde knelpunten is de huisvesting. Eerder hebben wij u al gemeld dat vanuit het Rijk een drietal huisvestingsprojecten vanuit de regio-envelop Caribisch Nederland wordt gefinancierd. Op Bonaire en St. Eustatius is inmiddels de architect aan de slag gegaan. Op Saba is in de planvormende fase gesproken met vertegenwoordigers van de kinderopvang en de basisschool en daarbij is duidelijk geworden dat het programma van eisen nog een nadere verdiepingsslag moet ondergaan. Daardoor zal het project enige vertraging onder vinden.

Tijdelijke subsidieregeling Financiering Kinderopvang Caribisch Nederland

Sinds 1 juli 2020 is de Tijdelijke subsidieregeling Financiering Kinderopvang Caribisch Nederland van kracht. Kinderopvangorganisaties krijgen een subsidie per kind dat wordt opgevangen. De subsidie verschilt per soort opvang en per eiland. Bijna alle kinderopvangorganisaties nemen aan de Tijdelijke subsidieregeling deel.

In totaal is er voor bijna 2.300 kinderen subsidies verstrekt en ontvangen ruim 500 kinderen een kindplaatssubsidie van het openbaar lichaam. De subsidies moeten de organisaties in staat stellen om eerste kwaliteitsverbeteringen te financieren en de tarieven voor de ouders te verlagen.

De hoogte van ouderbijdrage is in de regeling vastgelegd. Voor de dagopvang is die gemaximeerd tot \$ 100 per maand op Saba en St. Eustatius en tussen \$ 100 en \$ 125 per maand op Bonaire, bij een afname van 5 dagen per week. Bij de buitenschoolse opvang is dat \$ 50 per maand op Saba en St. Eustatius en tussen \$ 50 en \$ 125 per maand op Bonaire. Ouders die dit bedrag niet kunnen betalen, komen in aanmerking voor een door het Openbaar Lichaam verstrekte kindplaatssubsidie. Daarmee zijn op alle drie de eilanden de kosten voor de kinderopvang voor de meeste ouders verlaagd.

Deze verlaging blijkt ook uit de consumentenprijsindex Caribisch Nederland van het Centraal Bureau voor Statistiek⁴. In het derde kwartaal van 2021 had de subsidie op kinderopvang een drukkend effect op inflatie. In dit kwartaal was kinderopvang op Bonaire 28 procent goedkoper dan een jaar eerder. De verlaging is in lijn met het streven van het kabinet om de kosten van levensonderhoud, waaronder kinderopvang, stapsgewijs te verlagen. Met als doel om de inkomens van inwoners in Caribisch Nederland in balans te brengen met de kosten van levensonderhoud.

Tot slot

Het programma BES(t) 4 kids is samen met kinderopvangorganisaties en ouders goed op weg om op de kwaliteit en de toegankelijkheid van de kinderopvang in Caribisch Nederland te versterken c.q. vergroten. Er zijn belangrijke stappen gezet. We blijven uw Kamer over de vervolgstappen informeren.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
A.D. Wiersma

De Minister voor het Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media,
A. Slob

⁴ <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2021/42/inflatie-caribisch-nederland-stijgt-weer>